

Avaleht>Raha/Rahalistes nõuded>Hagi tagamine nõude puhul ELi liikmesriikides**Hagi tagamine nõude puhul ELi liikmesriikides**

Bulgaaria

1 Millised on abinõude eri liigid?

Kohtumenetlusele on iseloomulik see, et see võib võtta rohkem või vähem aega. Menetluse pikale venimine, mille põhjuseks on tavaliselt kohtumenetluse eri etapid ja eri kohtuastmed, võib muuta taotletava õiguskaitse ebatõhusaks, sest kohtuotsuse tegemine või selle jõustumine viibib. Seda silmas pidades on seadusandja ette näinud rea meetmeid, mille eesmärk on tagada tõhus kohtulik kaitse, piirates kostja teatavate omandiõiguste teostamist.

Nõude tagamisega seotud küsimusi reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 389–404.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 391 on nõude tagamine lubatud, kui sellise ajutise meetmeta oleks hagejal võimatu või väga raske teostada kohtuotsusest tulenevaid õigusi ja kui: a) nõuet toetavad kindlad dokumentaalsed tõendid või b) esitatakse tagatis kohtu määratud summas vastavalt kohustuste ja lepingute seaduse artiklitele 180 ja 181. Tagatist võidakse kohtu äranägemise järgi nõuda ka kindlate dokumentaalsete tõendite olemasolu korral.

Ajutiste meetmete kehtestamise peamine eeldus ja kohustuslik tingimus on oht, et hageja ei saa teostada oma õigusi, mis tulenevad kohtuotsusest, mis arvatavasti tehakse seoses tõenäoliselt põhjendatud nõudega.

Nõude tagamise võimaldamiseks hindab kohus järgmiste eelduste olemasolu: nõude tagamise vajadus, nõude ning konkreetse juhtumi ja sõnaselgelt taotletava õiguskaitse jaoks asjakohase ja piisava ajutise meetme usutav põhjendus, mille esitab hageja.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 397 lõike 1 kohaselt nähakse seadusega ette järgmised ajutised meetmed:

kinnisvara arestimine;

vallasvara ja saadaolevate summade, sh äriühingu aktsiate arestimine;

muud kohtu määratud asjakohased meetmed, sh mootorsõiduki arestimine ja täitemenetluse peatamine.

Kohus võib ka kohaldada nõude summa ulatuses mitut selle tagamise abinõu (suuremat summat ei ole tarvis tagada).

2 Millistel tingimustel võib selliseid abinõusid rakendada?**2.1 Menetlus**

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku 34. peatüki kohaselt on nõude tagamine lubatud:

vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 389 kõikide nõuete puhul kõikides menetlusetappides enne kohtuliku uurimise lõppu apellatsioonimenetluses;

vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 390 saab kõiki nõudeid tagada isegi enne hagi esitamist (tulevase nõude tagamine).

Ajutiste meetmete kohaldamise taotlemine poolleiolevas kohtuasjas:

Hageja esitab vastava avalduse kohtule, kes on pädev õigusvaidlust lahendama. Nõude tagamise võimaldamiseks peavad olema täidetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 391 sätestatud eeldused: nõude usutav põhjendus, nõude tagamise vajadus (st on olemas oht, et isegi kui nõue rahuldatakse, ei ole võimalik seda täita, sest kostja on oma arestimisele kuuluva vara võõrandanud) ja konkreetse meetme sobivus. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 391 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud, et kui nõude usutavaks põhjendamiseks ei ole piisavalt tõendeid, võib kohus oma äranägemise järgi nõuda ka rahalise tagatise maksmist kohtu määratud summas.

Nõude tagamine on lubatud isegi peatatud menetluse ajal.

Tulevikus tekkiva nõude tagamise taotlemine

Avaldus esitatakse hageja alalise elukoha või selle koha järgsele kohtule, kus asub vara, millega nõue tagatakse. Kui ajutise meetmena taotletakse täitemenetluse peatamist, tuleb avaldus esitada täitmise koha järgsele pädevale kohtule.

Kui ajutisi meetmeid kohaldatakse seoses tulevikus tekkiva nõudega, kehtestab kohus nõude esitamise tähtaja, mis ei tohi olla pikem kui üks kuu. Selliste ajutiste meetmete kohaldamise olulised eeldused on samad mis ajutiste meetmete kohaldamisel poolleiolevas menetluses.

Avalduses tuleb ära märkida, millise ajutise meetme kohaldamist taotletakse, ja nõude suurus. Avaldus tuleb esitada olenevalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 104 sätestatud kohtualluvusest asjaomasele regionaalsele või rajoonikohtule.

Avalduse võib esitada asjaomane isik või tema esindaja (advokaat). Avalduse koopiat ei nõuta, sest vastaspoolle seda ei esitata – ajutiste meetmete kohaldamise menetlus on *ex parte* menetlus: seda toimetatakse teise poole (kelle vara suhtes meedet taotletakse) osaluseta.

Kohtu kehtestatud ajutiste meetmete kohaldamise eest vastutavad:

kinnisvara arestimine – kohtu kantselei;

võlgniku vallasvara ja saadaolevate summade arestimine – riiklik või eraõiguslik kohtutäitur, kes muu hulgas teavitab sellest kolmandaid isikuid, nt pankasid ja muid krediidiasutusi;

sõidukitega seotud ajutised meetmed – asjaomane liikluspolitseiteenistus;

täitemenetluse peatamine ajutise meetmena – hagi tagamise määruuse koopia tuleks esitada täitemenetluse algatanud kohtutäiturile;

muud seadusega ettenähtud meetmed – isiku valitud asjaomane riiklik või eraõiguslik kohtutäitur.

Panga maksejõuetuse seadusega, mis on eriseadus, on sõnaselgelt ette nähtud selliste nõuete tagamine, mille puhul on tegemist tagasivõitmisega panga pankrotivarasse. Panga maksejõuetuse seaduse artikli 53 lõike 2 alusel tuleb nõue tagada, kui avaldusele on lisatud piisavad tõendid, mis toetavad eeldust, et nõue on põhjendatud. Juhul kui nõuet ei saa usutavalt põhjendada, võib üldseaduse alusel nõude tagamise abinõusid võimaldada juhul, kui on esitatud tagatis, samas kui eriseaduse kohaselt on nõude tagamise vältimatuks eeltingimuseks nõude usutav põhjendus. Seepärast tuleb nõue tagada, kui esitatud väited ja tõendid toetavad eeldust, et nõue ei ole tõenäoliselt põhjendamatu. See on arusaadav, kui võtta arvesse, et tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 403 alusel vastutab nõuet tagav pool kahju eest, mille on vastaspoolle põhjustanud nõude tagamise abinõud. Seadusandja mõnab, et sellise kahju hüvitamise kohustus ei tohiks kehtida maksejõuetu panga vara suhtes (sest see vähendaks pankrotivara ja kahjustaks võlausaldajaid), ning kehtestab seega tingimuse, mille kohaselt tuleks nõue tagada vaid juhul, kui selle usutava põhjenduse toetuseks on esitatud piisavalt tõendeid.

Äriseaduse artikli 629a lõike 1 punkti 2 alusel võib maksejõuetusmenetlustes võimaldada *ex ante* nõude tagamise abinõudena äriseaduse artikli 630 lõike 1 punktis 4 osutatud meetmeid, kui see on vajalik võlgniku vara säilitamiseks. Nende meetmete hulgas on vara arestimine, ajutise pankrotihalduri nimetamine, poolleioleva täitemenetluse peatamine, ruumide, inventari jms pitseerimine jne. Asjaomase õigusnormiga eeldatakse, et äriseaduse artikli 625 kohane

avaldus on vastuvõetav, et sellele on lisatud kirjalikud tõendid nõude aluseks olevate asjaolude usutavaks kinnitamiseks ja juhul kui selliseid tõendeid lisatud ei ole, siis ei avalduse esitaja annaks kohtu määratud summas tagatise, millest hüvitatakse võlgnikule tekitatud kahju juhul, kui tema maksejõuetust või ülemäärastes võlgades olemist ei tuvastata (äriseaduse artikli 629a lõige 2), ning et nõude tagamine on vajalik (kui võlgnik raiskab, hävitab ja/või varjab oma vara ja seega ohustab võlausaldajate huve ning võlausaldajad võivad kuni taotletud meetmete kehtestamiseni kanda kahju, sest neil oleks võimatu oma raha tagasi saada, kui võlgniku vara on müüdnud). Seadusega nõutakse ka, et taotletav nõude tagamise abinõu peaks olema nõude tagamise vajaduse seisukohast sobiv ja proportsionaalne.

Äriseaduse artikli 629a lõikest 1 järeldatakse, et nõuete *ex ante* tagamist maksejõuetusmenetluse algatamise menetluses võimaldatakse ainult juhul, kui esineb tõsine oht, et võlgnik võõrandab oma vara võlausaldajatele kahju tekitamise eesmärgil. Ainult sellise eelduse korral on kohtul kohustus kaaluda, kas esineb ka muid, äriseaduse artikli 629a lõikes 2 osutatud eeldusi.

2.2 Peamised tingimused

Eelkirjeldatud ajutiste meetmete kohaldamise olulised eeldused on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 391.

Ülalpidamisnõude tagamine on lubatud isegi siis, kui see ei ole kooskõlas tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 391. Sellisel juhul võib kohus kohaldada ajutisi meetmeid omal algatusel.

Samuti võidakse lubada nõude osalist tagamist, kuid ainult sellises osas, mille kohta on esitatud piisavad tõendid.

3 Abinõude ese ja laad

3.1 Millist liiki vara suhtes võib neid abinõusid kohaldada?

Üldiselt saab ajutisi meetmeid kohaldada võlgniku mis tahes vara suhtes. Rahalise nõude tagamine selliste saadaolevate summade arestimisega, mille suhtes ei saa nõuet täitmisele pöörata, ei ole lubatud.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 393 lõikele 1 ei ole riigi, riigiasutuse ja tervishoiuasutuste seaduse artikli 5 lõike 1 kohase tervishoiuasutuse vastu esitatud rahalise nõude tagamine lubatud.

Ajutisi meetmeid võib kohaldada järgmist liiki vara suhtes:

kostja saadaolevad summad tema avatud pangakontodel;

vallasvara;

kinnisvara;

sõidukid (arestimine);

täitemenetlused;

võlgniku konkreetne vara seaduses sõnaselgelt sätestatud muudel juhtudel.

3.2 Milline on selliste abinõude mõju?

Kõik käsutustehingud, mille võlgnik on teinud varaga, mille suhtes kohaldatakse nõude tagamise abinõu, ei ole siduvad selle isiku suhtes, kelle taotlusel nõude tagamise abinõu kehtestati. Kinnisvara puhul on kehtetud ainult need käsutustehingud, mis on tehtud pärast vara käsutamise keelumärke kandmist registrisse vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 452. Kui selline suhteline kehtetus (mittesiduvus) välja arvata, on tehtud käsutustehingud igati kehtivad ja neil on õiguslikud tagajärjed.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 453 reguleeritakse nende õiguste võimalikku teostamatust, mis võlausaldaja ja seotud võlausaldajad on omandanud pärast vara käsutamise keelamise märke registrisse kandmist ja arestimisteate saamist.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 401 võib tagatud nõueteiga võlausaldaja esitada kolmanda vastutava isiku vastu hagi nende summade ja sellise vara väljamõistmiseks, mida viimane keeldub vabatahtlikult loovutamast.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 514 koostoimes artikliga 401, kannab nõude tagamisega seotud kulud isik, kelle taotlusel ajutisi meetmeid kohaldatakse.

3.3 Kui kaua sellised abinõud kehtivad?

Nõude tagamist lubatakse põhimõttel, et pooleliolevas menetluses kohaldatakse asjaomast ajutist meedet enne, kui menetlus on lõpetatud jõustunud kohtuotsusega.

Kui ajutisi meetmeid kohaldatakse seoses tulevikus tekkiva nõudega, kehtestab kohus nõude esitamise tähtaja, mis ei tohi olla pikem kui üks kuu. Kui nõude esitamise kohta ettenähtud tähtaja jooksul ei ole tõendeid esitatud, tühistab kohus ajutised meetmed omal algatusel vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 390 lõikele 3.

Kui nõue, mille tagamiseks ajutisi meetmeid kohaldati, esitatakse (nagu seda tavaliselt tehakse), jäävad ajutised meetmed jösse kuni menetluse lõpetamiseni.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 402 reguleeritakse ajutiste meetmete tühistamist. Selles artiklis on sätestatud, et huvitatud isik peab esitama avalduse, mille koopia tuleb edastada ajutiste meetmete kohaldamist taotlenud isikule. Viimane võib kolme päeva jooksul esitada vastuväite. Kohus tühistab ajutised meetmed kinnisel kohtuistungil pärast seda, kui ta on täielikult veendunud, et ajutiste meetmete kohaldamiseks ei ole enam põhjust või kui kostja on esitanud ettenähtud tähtaja jooksul tagatise hageja nõutud kogusumma ulatuses (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 398 lõige 2). Ajutiste meetmete tühistamise määruse saab edasi kaevata, esitades selle peale kaebuse ühe nädala jooksul.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 398 võib ajutiste meetmete asendamist lubada järgmiselt:

lõike 1 alusel – kohus võib ühe poole taotlusel ja pärast teise poole teavitamist ning võttes arvesse teise poole poolt kolme päeva jooksul pärast teavitamist esitatud vastuväiteid, anda loa üht liiki ajutise meetme asendamiseks teist liiki ajutise meetmega;

lõike 2 alusel – rahaliselt hinnatava nõude tagamisel võib kostja teise poole nõusolekuta alati asendada lubatud tagatise lubadusega tasuda raha või muude väärtpaperitega vastavalt kohustuste ja lepingute seaduse artiklitele 180 ja 181.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 398 lõike 1 punktis 2 sätestatud juhtudel arestimine tühistatakse.

Seadus ei keela kostjal esitada hageja vastu nõuet ajutiste meetmete tõttu kantud kahju hüvitamiseks, kui nõue, mille tagamiseks ajutisi meetmeid kohaldati, võetakse tagasi või seda ei esitata ettenähtud tähtaja jooksul ning kui kohtuasi lõpetatakse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 403).

4 Kas abinõu kohta saab esitada kaebuse?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 396 saab nõude tagamise määruse edasi kaevata, esitades selle peale kaebuse ühe nädala jooksul.

Hageja jaoks algab see ühenädalane periood kohtumääruse kättesaamisel, samal ajal kui kostja jaoks (isik, kelle suhtes ajutisi meetmeid kohaldati) algab tähtaeg päevast, mil kohtutäitur, kohtu kantselei või kohus edastas talle teate ajutiste meetmete kohaldamise kohta. Määruskaebuse koopia tuleb esitada vastaspoolele, kes peab sellele vastama ühe nädala jooksul.

Ka kolmandatel isikutel on seaduse alusel õigus määrus edasi kaevata, kui nõude tagamise abinõu kahjustab nende huve. *Ex parte* ajutiste meetmete kohaldamise menetluses ei kontrolli kohus, kas õigus, mille suhtes taotletakse käsutuspiirangut, kuulub kostjale. Sel põhjusel võidakse arestida kinnisvara, mis ei kuulu võlgnikule. Sellisel juhul on tegelikul omanikul õigus kaevata arestimismäärus edasi, isegi kui see omanik on menetluses kolmas isik.

Nõude tagamisest keeldumise määruse edasikaebamise korral ei edastata kostjale edasikaebuse koopiat, sest ka selles etapis toimub menetlus *ex parte*.

Kui apellatsioonikohus jätab ajutiste meetmete kohaldamise või nende kohaldamisest keeldumise määruse jõusse, siis määruse peale kassatsioonkaebust esitada ei saa.

Kehtiva tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt saab edasi kaevata nii kohaldatud ajutised meetmed kui ka kohtu poolt ajutise meetme kohaldamise tingimusena määratud tagatise summa. Apellatsioonikohtule esitatud kaebus ei peata siiski ajutiste meetmete kohaldamist enne, kui kõrgem kohus on teinud apellatsioonkaebuse kohta otsuse ja ajutised meetmed tühistanud.

Viimati uuendatud: 22/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.